

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja

Druk nr 333

Warszawa, 17 listopada 2005 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Andrzeja Leppera.

(-) Mieczysław Aszkiełowicz; (-) Renata Beger; (-) Bolesław Borysiuk;
(-) Alfred Budner; (-) Tadeusz Dębicki; (-) Krzysztof Filipek; (-) Andrzej Grzesik; (-) Danuta Hojarska; (-) Andrzej Lepper; (-) Jan Łączny;
(-) Stanisław Łyżwiński; (-) Janusz Maksymiuk; (-) Henryk Młynarczyk;
(-) Waldemar Starosta; (-) Józef Stępkowski; (-) Genowefa Wiśniowska;
(-) Maria Zbyrowska; (-) Jerzy Żyszkiewicz.

Ustawa
z dnia .....

**o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej- Komisji Ścigania
Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu**

W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155, poz.1016, tekst ujednolicony) wprowadza się następujące zmiany:

Art. 1

1). Po art. 31 dodaje się **art. 31a** w brzmieniu:

„1. Wszyscy obywatele, którzy wyrazili zgodę na kandydowanie do organów władzy publicznej, samorządowej i parlamentu, podejmujący pracę w charakterze dziennikarza mediów elektronicznych i gazet, osoby podejmujące działalność publicystyczną oraz osoby ubiegające się na funkcje w radach nadzorczych i zarządach spółek skarbu państwa z mocy ustawy wyrażają zgodę na ujawnienie dokumentów ich dotyczących znajdujących się w dyspozycji Instytutu Pamięci Narodowej. Powyższe dotyczy również osób, kandydujących lub ubiegających się o pracę lub pełnienie funkcji, które art. 115 § 13 Kodeksu karnego określa jako „funkcjonariuszy publicznych”

„2. W stosunku do osób pełniących już funkcje wymienione w ust. 1 lub prowadzących działalność publicystyczną, Instytut Pamięci Narodowej ujawnia dokumenty dotyczące pracy, służby lub tajnej współpracy z organami bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1989 w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie ustawy. Instytut Pamięci Narodowej nie ujawnia dokumentów jeśli osoba, której dotyczyłoby ewentualne ujawnienie złoży rezygnację z pełnionej funkcji lub prowadzonej działalności publicystycznej w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy i w formie pisemnej powiadomi o tym fakcie Instytut Pamięci Narodowej”

2). Po art. 31a dodaje się **art. 31b** w brzmieniu:

„1. Jeśli w udostępnionych pokrzywdzonemu dokumentach i materiałach znajdują się informacje, nazwiska, kryptonimy, funkcjonariuszy lub współpracowników organów bezpieczeństwa państwa, którzy zbierali lub oceniali dane o pokrzywdzonym lub nazwiska, kryptonimy funkcjonariuszy, którzy prowadzili tajnych współpracowników przekazujących organom bezpieczeństwa państwa informacje dotyczące pokrzywdzonego a pokrzywdzony zażądał ich ujawnienia, Instytut Pamięci Narodowej ujawnia dokumenty i materiały dotyczące zarówno pokrzywdzonego jak i osób będących funkcjonariuszami lub współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa, przez których sporządzone materiały lub przekazane informacje znajdują się w dokumentacji dotyczącej pokrzywdzonego.”

„2. Dokumenty i materiały o których mowa w ust 1, Instytut Pamięci Narodowej ma obowiązek ujawnić w terminie 3 miesięcy. Jeśli dokumenty nie zostaną ujawnione przez Instytut Pamięci Narodowej w terminie określonym w ustawie, uznaje się, że takie dokumenty nie istnieją, a ewentualne ujawnienie ich po terminie uznaje się za nieważne z mocy prawa. Osoba, która dopuściłaby się ujawnienia dokumentów po terminie określonym przez ustawę podlega karze na podstawie odpowiednich przepisów Kodeksu karnego”

„3. Jeśli w ustawie jest mowa o ujawnianiu dokumentów i materiałów będących w dyspozycji Instytutu Pamięci Narodowej, rozumie się przez to tylko dokumenty i materiały oryginalne. Wszelkie kserokopie lub dokumenty i materiały wytwarzane z mikrofilmów uznaje się za materiały obarczone wadą prawną i nie istniejące. Materiałów w postaci dokumentów kserowanych bądź w jakiegokolwiek innej technice powielanych i wytwarzanych z mikrofilmów nie wolno ujawniać, Instytut Pamięci Narodowej może je wykorzystywać tylko jako źródło poszukiwań oryginałów.”

3). Po art. 31 b dodaje się **art. 31 c** w brzmieniu:

„1. Osoby, które uznają, że ujawnione przez Instytut Pamięci Narodowej dokumenty i materiały nie zawierają prawdy mają prawo wnieść odwołanie do Sądu Powszechnego”

„ 2. Złożone odwołania do Sądu Powszechnego w sprawach dotyczących ujawnionych dokumentów i materiałów przez Instytut Pamięci Narodowej są wolne od opłat sądowych we wszystkich instancjach.”

4). Po art. 31 c dodaje się **art. 31 d** w brzmieniu:

„ Jeśli w sprawie ujawnienia dokumentów spełnione są warunki zawarte w art. 31 a i w art. 31 b, Instytut Pamięci Narodowej nie ma prawa odmowy ich ujawnienia powołując się na tajemnicę państwową lub jakąkolwiek inną tajemnicę oraz ochronę dóbr osobistych osób, których te dokumenty dotyczą lub osób trzecich.”

Art. 2

Ustawa wchodzi w życie w 14 dni po jej uchwaleniu.

Uzasadnienie

Pomimo obowiązywania od stycznia 1999 r. ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, której intencją jest regulacja zasad udostępniania dokumentów przez Instytut Pamięci Narodowej i zapobieżenie tak zwanej „dzikiej lustracji” okazuje się, że po sześciu latach obowiązywania tej ustawy cel jej uchwalenia nie w pełni został osiągnięty. Ustawa ta była także już kilkakrotnie nowelizowana w 1999 r, w 2000r. w 2002 r., 2003 r., i niestety te kolejne nowelizacje nie zapobiegły możliwości niekontrolowanego przez upoważnione organy ujawniania informacji dotyczących funkcjonariuszy i współpracowników organów bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1989.

W ostatnim okresie niebezpieczeństwo upowszechniania tak zwanej „dzikiej lustracji” przybrało na sile. Związane jest to z realizacją udostępniania niektórym pokrzywdzonym teczek z dokumentami i nazwisk funkcjonariuszy oraz współpracowników organów bezpieczeństwa państwa, którzy w latach 1944-1989 donosili na te osoby do organów bezpieczeństwa państwa.

Osoby pokrzywdzone, którym udostępniono dokumenty i materiały dotyczące inwigilacji ich przez organy bezpieczeństwa państwa przed 1989r. zachowują się w sposób niejednoznaczny. Jedni chcą upubliczniać nazwiska funkcjonariuszy i współpracowników organów bezpieczeństwa państwa inni z kolei informują opinie publiczną o tym, że pomimo znajomości tych nazwisk nie będą ich upubliczniać. Taka sytuacja powoduje, że wbrew intencjom obowiązującej ustawy dokumenty i materiały przekazane osobom pokrzywdzonym przez Instytut Pamięci Narodowej mogą służyć różnego rodzaju grom politycznym i prowadzenia tak zwanej „dzikiej lustracji.”

Intencją posłów wnioskodawców przedstawiających Sejmowi projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu jest zlikwidowanie możliwości wykorzystywania materiałów znajdujących się w dyspozycji Instytutu Pamięci Narodowej do prowadzenia nieczystej bieżącej gry politycznej.

Posłowie wnioskodawcy proponują, aby osoby, które chcą aktywnie uczestniczyć w życiu politycznym na wszystkich szczeblach z mocy ustawy wyrażały zgodę na ujawnienie wszelkich dokumentów i materiałów dotyczących ich ewentualnej współpracy z organami bezpieczeństwa państwa przed 1989 r. Takie rozwiązanie uniemożliwiłoby prowadzenie gry tymi dokumentami- uniemożliwiłaby grę teczkami.

Do grupy tych osób, których dotyczy obowiązek ujawniania dokumentów i materiałów ich dotyczących a będących w dyspozycji Instytutu Pamięci Narodowej posłowie wnioskodawcy zaliczyli wszystkich funkcjonariuszy publicznych określonych w art. 115 § 13 Kodeksu karnego.

Zgodnie z art. 115 § 13 funkcjonariuszem publicznym jest:

1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,

- 2) poseł, senator, radny,
- 3) sędzia, ławnik, prokurator, notariusz, komornik, kurator sądowy, osoba orzekająca w sprawach o wykroczenia lub w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy,
- 4) osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych,
- 5) osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe,
- 6) osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej,
- 7) funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej,
- 8) osoba pełniąca czynną służbę wojskową.

Do osób, które powinny składać oświadczenia posłowie wnioskodawcy zaliczają także osoby mające istotny wpływ na kształtowanie opinii publicznej to znaczy dziennikarzy i publicystów.

W przedstawionym projekcie posłowie wnioskodawcy proponują aby ujawniane mogły być tylko dokumenty i materiały w formie oryginałów. Wszystkie kserokopie i dokumenty wytworzone na podstawie mikrofilmów nie mogą być ujawniane.

W projekcie proponuje się też zapis umożliwiający osobie, która uznaje, że upublicznione informacje są nieprawdziwe złożenie wniosku do Sadu Powszechnego.

Posłowie wnioskodawcy są przekonani, że przedstawione w projekcie rozwiązania umożliwią w sposób cywilizowany „oczyszczenie przeszłości” osób kandydujących i pełniących funkcje publiczne oraz uniemożliwią zbieranie na te osoby tak zwanych „haków”, stosowania różnego rodzaju szantażu czy prowokacji.

Projekt ustawy nie rodzi dodatkowych skutków finansowych dla budżetu.

Projekt ustawy nie ma żadnego wpływu na rynek pracy i rozwój regionalny.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

BSE-WEP-227/05

Warszawa, 22 listopada 2005 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

o zgodności poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z prawem Unii Europejskiej (przedstawiciel wnioskodawców: Andrzej Lepper)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2002 r. Nr 23, poz. 398, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

I. Przedmiot projektu ustawy

Przedstawiony poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zakłada wyrażenie „z mocy ustawy” zgody przez obywateli kandydujących do organów władzy publicznej, samorządowej, i parlamentu, podejmujący pracę w charakterze dziennikarza mediów elektronicznych i gazet, osoby podejmujące działalność publicystyczną oraz osoby ubiegające się o funkcje w radach nadzorczych i zarządach spółek skarbu państwa, na ujawnienie dotyczących ich dokumentów znajdujących się w dyspozycji Instytucji Pamięci Narodowej. Projektowana ustawa określa także zasady udostępniania i ujawniania dokumentów i materiałów przez Instytut Pamięci Narodowej, jak również przewiduje możliwość wniesienia odwołania do sądu powszechnego przez osoby, które uznają, że ujawnione dokumenty i materiały nie zawierają prawdy.

II. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

1. Proponowane w przedłożonym projekcie zmiany wymagają oceny z punktu widzenia relacji między prawem Unii Europejskiej a zasadami ochrony danych osobowych oraz zasadą poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności.

2. Aktem prawnym Unii Europejskiej regulującym zasady postępowania z danymi osobowymi jest dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych. Zgodnie z przepisami tej dyrektywy, państwa członkowskie zostały zobowiązane chronić podstawowe prawa i wolności osób fizycznych, w szczególności ich prawo do prywatności w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych. W art. 2 dyrektywa definiuje przetwarzanie danych jako każdą operację lub zestaw operacji dokonywanych na danych osobowych, jak np. gromadzenie, rejestracja, porządkowanie, przechowywanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez transmisję, rozpowszechnianie lub udostępnianie w inny sposób.

Jednocześnie jednak dyrektywa w art. 3 stanowi, że nie ma ona zastosowania do przetwarzania danych osobowych w ramach działalności wykraczającej poza zakres prawa wspólnotowego, a w żadnym razie do działalności na rzecz bezpieczeństwa publicznego, obronności, bezpieczeństwa państwa oraz działalności państwa w obszarach prawa karnego. W tym kontekście, biorąc pod uwagę przedmiot ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu określony w jej art. 1, uznać należy, że dyrektywa 95/46/WE nie ma zastosowania do działań objętych tą ustawą, w tym również w zakresie wynikającym z proponowanych w przedłożonym projekcie zmian do ustawy.

3. W odniesieniu do relacji między proponowanymi w przedłożonym projekcie zmianami do ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu a zasadą poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności należy wskazać, że zgodnie z art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej, Unia szanuje prawa podstawowe zagwarantowane w europejskiej Konwencji o ochronie prawa człowieka i podstawowych wolności, jako zasady ogólne prawa wspólnotowego. Prawa człowieka i podstawowe wolności zostały określone także w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, która nie stanowi jednak obecnie samodzielnego, wiążącego źródła prawa w Unii Europejskiej.

Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, prawa człowieka muszą być poszanowane przez państwa członkowskie podczas wprowadzania w życie i stosowania postanowień prawa wspólnotowego (wyrok w sprawie C-2/92 *Bostock*, Zb. Orz. 1994, s. I-955). Ponieważ ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie jest objęta prawem wspólnotowym, działania państwa podejmowane na jej podstawie, nie stanowią wprowadzenia w życie, ani nie będąc aktem stosowania prawa wspólnotowego, nie podlegają - także z punktu widzenia poszanowania praw człowieka - kontroli sądowej w Unii Europejskiej.

4. Należy jednak zwrócić uwagę, iż zgodnie z postanowieniami wprowadzonymi do Traktatu o Unii Europejskiej na mocy Traktatu z Amsterdamu i Traktatu z Nicei, działania państw członkowskich mogą być przedmiotem oceny politycznej, w kontekście zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego, dokonywanej przez Radę Unii Europejskiej i Parlament Europejski w trybie art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej. W przypadku stwierdzenia w ramach tej procedury wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia tych zasad w jednym z państw członkowskich, Rada może skierować do

tego państwa stosowne zalecenia. W przypadku zaś stwierdzenia poważnego i stałego naruszenia tych zasad, Rada może zdecydować o zawieszeniu niektórych praw tego państwa wynikających ze stosowania Traktatu, łącznie z prawem do głosowania przedstawiciela rządu tego państwa w Radzie. Analogiczny przepis zawiera także Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską w art. 309.

IV. Konkluzje

Przedmiot projektowanej ustawy o zmianie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Jednakże, jeśli przyjęcie projektu i wykonanie nowych przepisów miałyby w przyszłości powodować poważne i stałe naruszenie zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawnego, w tym w szczególności takich praw, jak np. prawo do prywatności lub prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, mogłyby to prowadzić do politycznych działań instytucji Unii Europejskiej, mających charakter sankcji politycznych.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Studiów i Ekspertyz

Wiesław Staśkiewicz

BSE-WEP-226/05

Warszawa, 22 listopada 2005 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia
w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 Regulaminu Sejmu – czy
poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej –
Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu jest projektem
ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej (przedstawiciel wnioskodawców:
poseł Andrzej Lepper)**

Stosownie do art. 95a ust. 1 Regulaminu Sejmu, projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej jest projekt ustawy mającej na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Przedstawiony poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zakłada wyrażenie („z mocy ustawy”) zgody przez obywateli kandydujących do organów władzy publicznej, samorządowej, i parlamentu, podejmujący pracę w charakterze dziennikarza mediów elektronicznych i gazet, osoby podejmujące działalność publicystyczną oraz osoby ubiegające się o funkcje w radach nadzorczych i zarządach spółek skarbu państwa, na ujawnienie dotyczących ich dokumentów znajdujących się w dyspozycji Instytucji Pamięci Narodowej. Projektowana ustawa określa także zasady udostępniania i ujawniania dokumentów i materiałów przez Instytut Pamięci Narodowej, jak również przewiduje możliwość wniesienia odwołania do sądu powszechnego przez osoby, które uznają, że ujawnione dokumenty i materiały nie zawierają prawdy.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie ma na celu wykonania prawa Unii Europejskiej, nie jest zatem projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Studiów i Ekspertyz

Wiesław Staśkiewicz